

Werken vermeld in oude inventarissen en andere bronnen

1. Schilderij, in 1671 gekocht door Friedrich Wilhelm von Brandenburg

Dit schilderij werd in augustus 1671 verworven en betaald op 21 september van dat jaar voor een prijs van 126 rijksdaalders. Het werd omschreven met:

- *‘Bloemen in een vaas, die versierd is met reliefs uit het leven van Maria’*¹

Waar dit schilderij op dit moment is, is onbekend. Aan het eind van de 19^e eeuw was het in particuliere handen. Het was in 1890 in Berlijn te zien tijdens de tentoonstelling *Niederländische Kunstwerke des 17. Jahrhunderts aus Berliner Privatbesitz* (nr. 230). In 1926 werd het definitief aan de familie Hohenzollern toegewezen.

Een afbeelding van het schilderij is niet voorhanden, evenmin als een nadere beschrijving daarvan. Afgaande op de titel ligt een associatie voor de hand met het schilderij *“Stillevan met bloemen in een siervaas”*, momenteel in het Mauritshuis in Den Haag, waarop de bloemen ook in een vaas met reliefs gerangschikt zijn. Die vaas bevat overigens geen religieuze voorstelling.

2. Notariële akte van 26 januari 1678

Deze akte werd opgemaakt door notaris Jan Boogert te Delft; comparant: Jacobus van Assendelft en Geertruyd Wyntges.

In deze akte wordt melding gemaakt van twee schilderijen van Maria van Oosterwijck, die aldus werden beschreven:

- *‘Feston met een blauw lint, hangende en gestrikt aen een spyker’*
- *‘Bloempot, staende in een ceulsche kan, op dewelcke geteekent was de geboorte onses Heeren Jesu Christi’*

Deze twee schilderijen waren ter hand gesteld van de Amsterdamse koopman Melchior Lidel, ten behoeve van een transport via Munchen naar Wenen om daar te worden verkocht. Het eerst genoemde schilderij biedt te weinig aanknopingspunten om tot identificatie te komen. Er zijn thans meerdere stukken van Maria’s hand bekend die aan deze omschrijving voldoen.

Het tweede genoemde werk valt op door zijn specifieke omschrijving. Deze doet sterk denken aan het schilderij van Geertje Pieters, dat in het bezit is van het Fitzwilliam Museum in Cambridge. Op dat schilderij staat een boeket in een (keulse) vaas van bruin aardewerk met het opschrift *“...ET CHRISTVS GEBVRT DEHE...”*, dat verwijst naar de geboorte van Christus. Mogelijk is het schilderij in Cambridge een (leerling)kopie van het schilderij van Maria van Oosterwijck.

3. Werken van Maria van Oosterwijck in inventarissen in de verblijven van de Oranjes in de 18^e eeuw²

---

¹ Bron: Uylenburgh & zoon, pag 82

² Bron voor de genoemde inventarissen: Drossaers, S.W.A. -, en Th. H. Lunsingh Scheurleer (bewerkt door), *Inventarissen van de inboedels in de verblijven van de Oranjes en daarmee gelijk te stellen stukken 1567-1795*, 2 dln, Den Haag Martinus Nijhof 1974.

a. Inventarissen het Stadhoudelijk Hof te Leeuwarden in 1712 en 1731

In 1712 werd na het overlijden van Johan Willem Friso (14 juli 1712) een inventarisbeschrijving opgemaakt van de inboedel van het Stadhoudelijk Hof te Leeuwarden op verzoek van Maria Louise, zijn weduwe. In de inventaris wordt melding gemaakt van een lijst van 67 kleine schilderijen en miniaturen die aanwezig waren in de ‘*slaepcaemer*’. Daaronder bevonden zich:

- *Un pot à fleurs par Mlle. van Oosterwijk*
- *Un tableau de fruit avec un montre et un papillon par Mlle. van Oosterwijk*
- *Un pot jaune à fleurs par Mlle. van Oosterwijk*
- *Un pot à fleurs par Mad^{lle}. van Oosterwijk*
- *Un pot à fleurs avec un papillon par dito Mad^{lle}.³*

Bij een inventarisatie in 1731 hing in het ‘*cabinet*’ van het Hof te Leeuwarden:

- ‘*Un pot à fleurs par madame van Oosterwijk*’.

Vier van de genoemde omschrijvingen zijn zo algemeen dat een identificatie niet mogelijk is. De omschrijving ‘een tableau van fruit met een horloge en een vlinder’ verdient de aandacht. Van de thans bekende schilderijen van Maria van Oosterwijck beantwoordt eigenlijk geen aan deze omschrijving. Ook de omschrijving ‘een gele vaas met bloemen’ lijkt voldoende specifiek om vast te stellen dat op dit moment geen stuk uit het oeuvre aan die omschrijving voldoet.

b. Inventarisatie Binnenhof te Den Haag in 1754

Uit een inventarisatie van schilderijen op het Binnenhof in Den Haag in 1754 bleken in één der vertrekken van wijlen Willem IV⁴ aanwezig:

- *Un [peinture] sur toile de fleurs par Marie Oosterwijk, hauteur 3 pieds 1 pouce, largeur 2 pieds ½*
- *Un autre, aussi sur toile, du même et de même grandeur^{5 6}.*

Omdat deze twee schilderijen dezelfde afmetingen hadden, lijkt het voor de hand te liggen dat het hier om twee pendants ging. Het zou dan gaan om schilderijen met een maatvoering van ongeveer 87 x 58 cm.

Bij het RKD zijn zwart-wit afbeeldingen van twee pendant bloemstukken aanwezig die in het verleden zijn toegeschreven aan Maria van Oosterwijck, met een opgegeven maatvoering van 82 x 58 cm (Hamming, München (Helbing), 10 juni 1895). Nadere gegevens over de huidige verblijfplaats en de provenance zijn niet voorhanden. De stukken zouden in particulier bezit zijn. Het betreft om de volgende afbeeldingen:

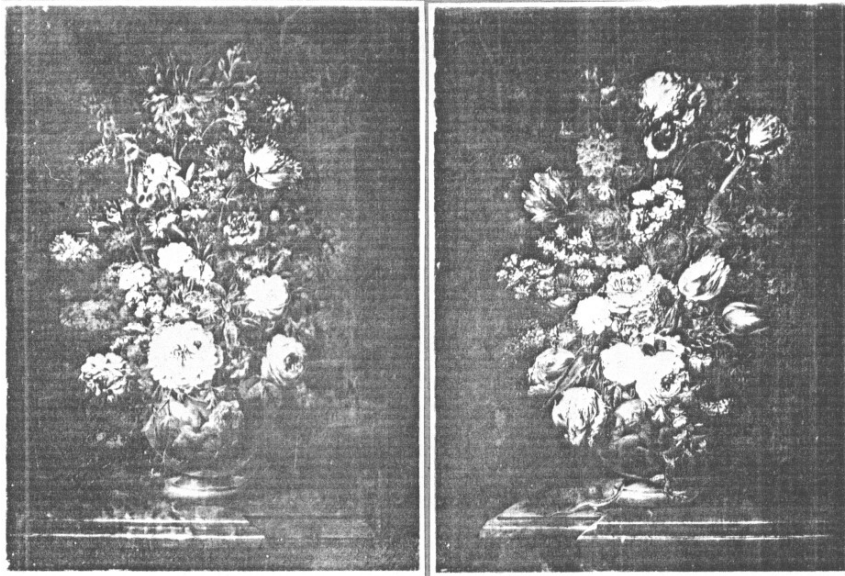
---

³ Inventarisnr. 276, 277, 279, 285 en 286

⁴ De schilderijen werden overgebracht naar de vertrekken waar Koningin Maria, de weduwe van Willem III, verbleef.

⁵ Inventarisnr. 15 en 16

⁶ Omdat beide schilderijen dezelfde afmetingen hadden, lijkt het voor de hand te liggen dat het hier om twee pendants ging. Het zou dan gaan om schilderijen met een maatvoering van ongeveer 87,5 x 58 cm.

Gelet op de maten die bij deze stukken staan opgegeven en de afmetingen die in de genoemde inventarisatie staan, is het mogelijk te achten dat het hier om dezelfde stukken gaat als die waarover de inventaris rept.

De twee bloemstukken staan beide op marmeren bladen, die gespiegeld 'geknipt' zijn. Aan de linkerkant van de voet van de rechtse vaas is gestreept gras te zien. De bolvormige vazen zijn bewerkt.

Nader onderzoek is wenselijk.

c. Inventarisatie Paleis Het Loo in 1757 en 1763

In 1757 /1763 werd een inventarisatie opgemaakt van "t Huys Loo". In de danszaal van dat paleis waren toen twee schilderijen van Maria aanwezig:

- *"Twee bloemstukjes van M^r. van Oosterwijk, ijder hoog 1 voet 1 duim, breed 9½ duim"*⁷.

In het 'schilderijcabinet van H.K. Hoogheyd' hing:

- *"Een bloemstukje door M^r. Oosterwijk, hoog 1 voet 2 duim, breed 10 duim"*⁸

Gelet op de eerstgenoemde beschrijving lijkt het ook hier om pendanten te gaan, met elk een afmeting van ongeveer 31 x 24½ cm. Geen van de bekende doeken uit haar oeuvre beantwoordt aan deze afmetingen.

De tweede omschrijving betreft een werk van ongeveer 33½ x 26 cm. Een schilderij dat daaraan voldoet is nog niet bekend.

4. Een zestal schilderijen in inventarissen, opgemaakt in de 17^e en 18^e eeuw, in het gemeentearchief van Amsterdam

a. Boedelinventaris van goederen van Tames van den Bergh en Adriana de Man, 1683⁹

Inventaris van de goederen van Tames van den Bergh en zijn vrouw Adriana de Man.

⁷ Gelet op de opgegeven maten zijn het dus niet dezelfde als die uit Het Binnenhof.

⁸ Inventarisnr's 4-5, resp. 115

⁹ Stadsarchief Amsterdam (NAA 5323, ff.353-382v)

- f.378 een blompot van juffr. Oosterwijck

De inventaris werd opgemaakt in Amsterdam na het overlijden van Adriana de Man [28-3-1683] op 5-7-1683, met ampliatio van 26-8-1683.

b. Boedelinventaris van Jacobus Heijbloq in 1690¹⁰

Deze inventaris werd opgemaakt in Amsterdam op 6 november 1690 na het overlijden van Heijblock:

- f.706 Een schilderij sijnde een stilleven van Juffrouw Oosterwijk 30:--:-- In 't voorhuijs

Jacobus Heijbloq [1623-1690] was in leven rector emeritus van de Latijnse scholen, woonde aan de Wieringerstraat en sinds 1650 gehuwd met Maria de Lange. Was amateurdichter¹¹. Blijkens een bewaard gebleven album¹² behoorden tot zijn vrienden en kennissen: Jeremias de Decker, Tegnagel, Jan Zoet, Anslo, Westerbaen, Six van Chandelier, Cats, Vondel, Voetius, Huygens, Jan Vos, Revius, Heinsius, Focquenbroch en anderen. Getekende bijdragen zijn er van o.a. Aert van der Neer, Govert Flinck, J. van der Does en Rembrandt. Erfgename was Hillegonda Heijblock.

De omschrijving 'stilleven' in de inventaris valt op. Veelal gebruikte men de aanduiding 'bloempot' of 'stuk met bloemen' als men een bloemstilleven beschreef. Men zou kunnen aannemen dat het hier dus om een andere voorstelling gaat, mogelijk een vanitasstilleven.

c. Boedelinventaris van Casparus Commelijn in 1693

In de inventaris, opgemaakt na zijn overlijden, werd opgetekend dat daartoe behoorde:

- 'fruytagie' (vruchtenstilleven) door Juffr. Oosterwijck fl. 15,-,-¹³.

Casparus Commelijn (ook: Commelin) [1636 – 1693] was tijdens zijn leven boekhandelaar, krantenuitgever en stadshistorienschrijver. Hij woonde op de Nieuwezijds Voorburgwal in het pand 'De Waerheyd' achter het Stadhuis.

d. Boedelscheiding tussen de erfgenamen van Paulo van Uchelen in 1703¹⁴

- Een stuck met fruijten van juffrouw Oosterwijk 250:--:--

Paulo van Uchelen

Boedelscheiding tussen de erfgenamen van Paulo van Uchelen, opgemaakt in Amsterdam op 15 augustus 1703. De erfgenamen waren: Pieter van Uchelen, Paulo van Uchelen en Adriaan van Aldewereld.

Literatuur: Bredius, *Künstler-Inventare*, IV, 1239

In de inventaris van Van Uchelen zat ook het schilderij van J. Vermeer, 'vrouw met weegschaal', dat toen werd getaxeerd op een waarde van fl. 150,-.

¹⁰ Stadsarchief Amsterdam (NAA 3959 (film 4071), ff.704v-712r)

¹¹ zijn Farrago Latino-Belgica, Of Mengelmoes Van Latijnsche en Duitsche, Gedichten, Amsterdam, 1662.

¹² Koninklijke Bibliotheek in Den Haag

¹³ Stadsarchief Amsterdam, akte opgemaakt door notaris Wallendaal.

¹⁴ Stadsarchief Amsterdam (NAA 6455, ff.1481-1504)

Uit de omschrijving blijkt dat Maria naast bloemstillevens ook schilderijen heeft gemaakt waarop alleen of hoofdzakelijk fruit voorkomt.

e. Boedelinventaris van Petronella de La Court, 1707¹⁵

Boedelinventaris, opgemaakt in Amsterdam op 16 augustus 1707 na het overlijden van Juffrouw Petronella de La Court (overleden), weduwe van de heer Adam Oortmans.

Een blompot van juffrouw Maria van Oosterwijk

Literatuur: Bredius, *Künstler-Inventare*, III, 868

In de *Dictionnaire des ventes d'art faites en France et à l'Étranger pendant les XVIII & XIXe siècles* wordt een veiling vermeld in 1707 met de aanduiding 'De la Court' met als werk van Maria van Oosterwijk 'Un vase de fleurs'. Aangenomen mag worden dat het hier gaat om hetzelfde schilderij. De veilingopbrengst was 210 francs.

Het echtpaar Oortmans de la Court behoorde tot de welgestelde Amsterdamse kringen en bezat een rijke kunst- en rariteitenverzameling. Hun verzameling bestond uit schilderijen, beelden boeken, atlanten, prenten (onder anderen van Rembrandt, en diverse Italiaanse kunstenaars), maar ook Chinese, Mongoolse en Suratse (Surat is een stad in India) kunstenaars, en een collectie bloemen, geschilderd, getekend of vervaardigd van stro. Daarnaast waren er een groot aantal kabinetten gevuld met schelpen, munten, vogels, kralen, reliëfs en kleine beeldjes. Een poppenhuis van haar staat thans in het Centraal museum in Utrecht.

f. Verpakkingsinventarisatie van Diederik Gromme in 1756¹⁶

Beschrijving van de opening en bezichtiging van twee pakkisten op verzoek van en ten huize van de Heren Gromme en Compagnie te Amsterdam op 7 januari 1756. Hierin bevinden zich de schilderijen, die verzonden waren door Pieter Ietswaart.

- 52 *Twee bloem- en vrugstukken van Maria Oosterwijk*

Diederik Gromme [1693-1772] woonde aan de Deventerhoutmarkt in "De Hoop", was van beroep koopman en expediteur en echtgenoot van Constantia van Collen.

Literatuur: Elias, *Vroedschap*, I, 400, II, 643, 847, 849, 853

5. Werken, benoemd in catalogi van veilingen in de 18^e eeuw¹⁷

a. Veiling Cromhout en Laskar, 1709

In de 'dictionaire' wordt een veiling vermeld in 1709 met de aanduiding 'Cromhout en Laskar' met als werk van Maria van Oosterwijk:

'Deux tableau; vases de fleurs'.

---

¹⁵ Stadsarchief Amsterdam (NAA 5338, ff.553-639)

¹⁶ Stadsarchief Amsterdam (NAA 13426, akte 4)

¹⁷ Bronnen: *The Getty Provenance Index Base* en de *Dictionnaire des ventes d'art faites en France et à l'Étranger pendant les XVIII & XIXe siècles*

De veilingopbrengst was 420 francs.

In datzelfde jaar werd een niet nader benoemde veiling gehouden waarbij onder de hamer kwam:

Un vase de fleurs

Prijs: 80 francs

b. Veiling Jean Cau, 1710

In de 'dictionaire' wordt een veiling vermeld in 1710 met de aanduiding 'Jean Cau' met als werk van Maria van Oosterwijck:

'Un vase de fleurs'.

De veilingopbrengst was 90 francs.

c. Veiling op 22 april 1749 door David Jetswaart te Amsterdam

Tijdens deze veiling van de kunsthandelaar David Jetswaart (ook: Ietswaart) werden meer dan 900 schilderijen ingebracht. Een daarvan was een schilderstuk van Maria van Oosterwijck. Het bracht een prijs op van fl. 30,-. Een De Heem bracht tijdens die veiling fl. 42,- op, een Van Aelst fl. 15,10).

Nadere aanduiding onbekend, evenals de koper.

d. Veiling op 31 juli 1749 door Hinrich Rademin te Hamburg

Vermelding in catalogus:

- Ein Bluhmen Stück; M. v. Osterwyk

Koper: Balthasar Denner

e. Veilingdatum onbekend

Vermelding in catalogus¹⁸:

- Ein Frucht- und Bluhmen Stückgen auf Holtz; Osterwick

Afmetingen: hoogte *10 1/2 Zoll*, breedte: *1 Schuh 1 Zoll*¹⁹

Geschatte waarde: 40 Th

Ingebracht door Böttcher.

---

¹⁸ Lot 0063 uit verkoopcatalogus D-34

¹⁹ Een 'Schuh' is een equivalent van de oude Nederlandse voet en ongeveer 28 cm. De meer exacte maat verschilt in Duitsland van regio tot regio tussen de 25 en 33 cm. Een 'Zoll' is het equivalent voor de oude Nederlandse duim, 1/12 deel van een voet, en ongeveer 2,4 cm.

Rekening houdend met het feit dat de lengte van de Duitse Schuh en Zoll varieerde, zou het schilderijtje op paneel ongeveer 25 cm hoog en 30 cm breed geweest kunnen zijn. De maatvoering is opvallend: 'liggende' bloemstukken heeft Maria van Oosterwijck weinig gemaakt. Twee exemplaren zijn vermeld in het hoofdstuk 'verworpen toeschrijvingen' onder nr 4 en 8 (Vanderkinderen); de afmeting van het laatst genoemde schilderij (29 x 35,5) komt in de buurt van het hier vermelde, maar bevat geen vruchten.

f. Veiling in 1759 door veilinghuis Jean-Henri Eberts te Leipzig

Vermelding in catalogus²⁰:

- *Ein Blumen Stück; M. v. Osterwyk*

Het schilderij werd aangekocht door Balthasar Denner.

g. Veiling in 1763 door veilinghuis Justus Junker te Frankfurt

Vermelding in catalogus²¹:

- *Un Pot avec plusieurs fleurs & papillons d'une belle ordonnance & naturellement peint; Maria Osterwyk*
- hoogte 25 pouces, breedte 21 pouces
- waarde: 75 fl.

Omdat de afmetingen in Amsterdamse maateenheden werden aangegeven, komt dit schilderij, dat een onderdeel vormde van een collectie waarschijnlijk uit Nederland. Mogelijk uit de Collectie Schermer uit Rotterdam. Uitgaande van Amsterdamse duimen zou dit werk ongeveer 65 x 54,5 cm hebben gemeten.

In de bovenstaande oeuvre-catalogus is in onderdeel B22 een werk vermeld dat afmetingen heeft dat hiermee vergelijkbaar is.

h. Veiling 12 maart 1764 door veilinghuis Johann Christian Kaller te Frankfurt

Vermelding in catalogus²²:

- *Une belle piece de Cabinet avec du fruit, des oranges, des fleurs & des insectes très bien achevée; Maria Osterwyk*
- hauteur 12 pouces, largeur 10 1/2 pouces

Verkocht voor fl 17.30 aan Dr. Benedikt Ludwig Schlund(t).

De collectie waaruit dit schilderij stamt werd anoniem gehouden. Vermoedelijk was deze afkomstig uit Nederland.

Het betreft hier dus een stuk met fruit, sinasappels, bloemen en insekten. Uitgaande van de Amsterdamse voetmaat zou de afmeting van dit werk ongeveer 29 x 25 cm kunnen zijn.

i. Veiling op 7 april 1788 e.v. door Johann Heinrich Fayh te Frankfurt

²⁰ Lot 0068 uit catalogus D-40

²¹ Lugt nummer: 1260

²² Lot 0087 uit catalogus D-44; Lugt nummer 1358

Vermelding in catalogus²³:

Ein in Ansehung der Composition sowohl, als auch des saftigen Collorits und fleißigen Ausarbeitung, ganz unverbesserliches Blumenstück mit Insecten und andern Beywerk, von A.M. Osterwyck. Auf Tuch. 25 Z. hoch, und 21 1/4 Z. breit

Verkocht voor fl 85.30 aan Finsterwalder voor H. Ag Hoyneck

Vertaling van catalogusomschrijving: Een ten aanzien van compositie, krachtig colloriet en ijverige afwerking, zeer onverbeterlijk bloemstuk met insecten en ander bijwerk, van A.M. Osterwyck. Op doek. 25 Z(oll) hoog en 21¼ Z(oll) breed.

Omgerekend naar huidige maateenheden zou het stuk ongeveer 60 x 51 cm hebben kunnen meten.

j. Veiling op 25 augustus 1790

Vermelding in catalogus²⁴:

- *Ein Blumenstück; Maria Osterwyk*
- *hoch 29 Zoll, breit 23 Zoll*²⁵

Inbrengers: Johann Christian Kaller en Friedrich Christian Michael. Teruggekocht door Johann Christian Kaller voor de prijs van fl 8.15.

Omgerekend naar huidige maateenheden zou het stuk ongeveer 70 x 55 cm hebben kunnen meten.

k. Veiling op 7 januari 1799 e.v. te Wroclaw, Polen

Vermelding in catalogus²⁶:

- *Ein sehr schönes Blumenstück; Maria van Osterwyck*

Inbrenger: Frandorff

6. Werken, benoemd in catalogi van veilingen in de 19^e eeuw²⁷

a. Veiling op 25 januari 1802 door veilinghuis Fernand te Gent, België

Vermelding in catalogus²⁸:

- *Un charmant tableau de fleurs; Marie Van Oosterwyk*
- *sur bois*

²³ Lot 0103 uit catalogus D-178; Lugt nummer 4296

²⁴ Lot 0448 uit catalogus D-207; Lugt nummer 4622

²⁵ Uitgaande van een Zoll = 2,4 cm dus met een afmeting van ongeveer 70 x 55 cm.

²⁶ Lot 0012 uit catalogus D-280

²⁷ Bron: The Getty Provenance Index Base en de *Dictionnaire des ventes d'art faites en France et à l'Étranger pendant les XVIIIe & XIXe siècles*

²⁸ Lot 0009 uit catalogus B-28; Lugt number 6351

Ingebracht door Mlle. Colete Jacqueline Moeraert

b. Veiling op 21 juli 1802 in Parijs

Vermelding in catalogus²⁹:

- Un bouquet de fleurs artistement groupées dans un riche vase posé sur une table de marbre où l'on voit une montre ouverte, avec un cordon de soie bleue. De beaux papillons nuancés de différentes couleurs, et d'autres insectes heureusement placés sur les fleurs, offrent des détails piquans, et contribuent à la richesse de ce morceau, qui est d'un excellent ton de couleur, et d'une exécution soignée.

- Anne-Marie Osterwyck

- sur toile, haut de 65, large de 55 c.

Experts: Alexandre Joseph Paillet en Hypolite Delaroche.

Ingebracht door Alexandre-Louis Roëttiers de Montaleau en verkocht voor 135 frs aan Genée (of Genné).

Vertaling van catalogusomschrijving: Een bloemenboeket, kunstig geschikt in een rijke vaas op een marmeren tafel, waarop men een geopend horloge ziet met een lint van blauwe zijde. Mooie vlinders van verschillende kleuren en andere insecten, levensecht geplaatst op de bloemen, bieden prikkelende details en dragen bij aan de rijkdom van dit stuk, dat een uitstekende kleurtoon heeft en een verzorgde uitvoering.

Een bloemstilleven dat aan de drie genoemde kernelementen voldoet (rijke vaas, geopend horloge aan blauw lint, afmetingen van 65 x 55 cm) is momenteel niet bekend.

c. Veiling op 1 augustus 1803 door veilinghuis Philippus Schley te Amsterdam

Vermelding in catalogus³⁰:

- Eenige Bloemen en Insecten, uitvoerig op Paneel geschilderd

- M. van Oosterwyck

Ingebracht door Jan IJver

Verkocht voor fl.1 aan Willem Gruyter sr.

Op de titelpagina van deze catalogus is vermeld dat de ingebrachte stukken behoorden tot de collectie van een "voornaam kunst-liefhebber." De schilderijen zouden afkomstig kunnen zijn uit een collectie "Van Secretaris Van Hoorn".

d. Veiling 6 december 1806 en 20 april 1807

Vermelding in catalogus³¹:

---

²⁹ Lot 0114 uit catalogus F-33, Lugt nummer 6480

³⁰ Lot 0053 uit catalogus N-62; Lugt nummer 6677

³¹ Lugt nummer 7167

- *A Flower Piece*
- *M. Oesterwyck*

Ingebracht door Phillips uit Wales maar bij eerste veiling door veilinghuis Christie's in Londen weer teruggetrokken. Tijdens tweede veiling door veilinghuis Hermon³² verkocht aan anonus voor £8.8.

e. Veiling 2 mei 1809 e.v. in Parijs

Vermelding in catalogus³³:

- *A. M. Van Osterwyck*
- *Une Table de marbre sur laquelle est une Montre ouverte, un Vase rempli de diverses fleurs où se posent des papillons.*
- *sur toile, Hauteur 24 pouces, largeur 20 pouces*

Ingebracht door Caillard en verkocht voor 117 frs aan François Destouches.

Expert: Jean Baptiste Pierre Lebrun

Vertaling van catalogusomschrijving: Een marmeren tafel waarop een geopend horloge, een vaas gevuld met verschillende bloemen waarop zich vlinders bevinden.

Uitgaande van een duim van 2.4 cm zou het doek omgerekend ongeveer 57,5 x 48 cm zijn geweest.

Ook hier is sprake van een horloge.

f. Veiling 23 juli 1810 door Hendrik Logger, Stads Vendumeester te Dordrecht

Vermelding in catalogus³⁴:

- *Een fraai Bloemstukje*
- *Maria van Oosterwijk*
- *op doek, hoog 13, breed 11 duim*

Ingebracht door Willem Bartholomeus van den Santheuvel, neef-erfgenaam van Mr. Pieter van den Santheuvel (1732-1799), Heer van Driel, in leven 'Oud Burgemeester en Ontvanger van der Gemeenenlands Middelen' van Dordrecht, na het overlijden van Adriana Gevaerts (1736-1809), weduwe van Pieter v.d. Santheuvel.

Verkocht voor fl 11 (of 18) aan Pierre de Heere, heer van Holy en Albrantswaard, te Dordrecht.

Het werk maakte een onderdeel uit van een collectie van 84 schilderijen, opgebouwd door zijn vader Hendrik (1687-1747) of zijn grootvader Bartholomeus van den Santheuvel (1654-1718).

Omgerekend zou het doek ongeveer 31 x 26 cm zijn geweest.

g. Veiling 4 februari 1813 door Charriotin te Parijs

Vermelding in veilingcatalogus³⁵:

³² Lot 0179 uit catalogus Br-481, Lugt nummer 7227

³³ Lot 0052 uit catalogus F-193

³⁴ Lot 0040 uit catalogus N-164; Lugt nummer 7729

³⁵ Lot 0255 uit catalogus F-371

- *Marie Van Osterwick*
- *Un groupe de différentes Fleurs, telles que roses, oeillets et autres ; derrière sont un verre et des raisins placés sur une table de marbre ; plusieurs insectes, comme papillons et hannetons, enrichissent ce tableau, qui est des plus agréables par les détails et le précieux admirable de son exécution.*
- *sur bois, Hauteur 12 p. 6 l., largeur 11 p. 6 l.*

Verkocht voor 48 frs 5 aan Jean-Louis Laneuville

Expert: Lebrun

Vertaling van catalogusomschrijving: een schikking van verschillende bloemen, zoals rozen, anjers en andere; daarachter zijn een fles en druiven op een marmeren tafel geplaatst; meerdere insecten, zoals vlinders en meikevers, verrijken dit tableau dat erg aangenaam is door zijn details en verbluffende verfijndheid in zijn uitvoering.

Omgerekend zou het paneel ongeveer 30 x 27,5 cm zijn geweest.

Opvalt dat in de beschrijving van dit paneel wordt gesproken van een fles achter de rozen en de anjers. Dat beeld komt overeen met het schilderij 'Bloemen en bessen op een stenen plint'. Het element van de meikevers en de maatvoering lijken te veel af te wijken om te kunnen zeggen dat hier sprake is van hetzelfde paneel.

h. Veiling 1816 (datum niet bekend) in Parijs

Vermelding in veilingcatalogus³⁶:

- *Oosterwick (Marie Van)*
- *Diverses fleurs dans un vase posé sur une table de marbre. Une table et différens insectes ajoutent à l'intérêt de cette composition*
- *sur toile*
- *Haut. 25 p. larg. 21 p.*

Ingebracht door: Alphonse Giroux

Vertaling van catalogusomschrijving: Verscheidene bloemen in een vaas op een marmeren tafel. Een tafel en verschillende insecten verhogen de waarde van deze compositie.

Omgerekend zou het doek ongeveer 60 x 50 cm zijn geweest.

i. Veiling op 22 april 1818 te Antwerpen

Vermelding in veilingcatalogus³⁷:

- *Marie Van Oosterwyck*
- *Fleurs*
- *Un magnifique bouquet dans une carafe posée sur une table de marbre, des papillons et autres insectes, les uns voltigeant, les autres posés sur les fleurs. Aucun artiste de ce genre n'est arrivé à ce degré de perfection ; elle n'a jamais eu de rivaux tant pour la composition que pour le coloris et le fini précieux. Le peu de tableaux qu'elle a pu finir, vu le travail qu'elle y mettait, sont enfermés avec soin dans les meilleures collections de l'Europe*
- *sur toile*

³⁶ Lot 0284 uit catalogus F-439a

³⁷ Lot 0019 uit catalogus B-292

- *Hauteur 18 pouces, Largeur 14 pouces*

Ingebracht door Lawford en Wansey

Vertaling van catalogusomschrijving: Een magnifiek boeket in een karaf, geplaatst op een marmeren tafel, vlinders en andere insecten, sommige vliegend, andere gezeten op de bloemen. Geen enkele kunstenaar in dit genre heeft deze graad van perfectie bereikt; zij heeft nooit rivalen gekend wat betreft de compositie, noch het coloriet of de precieze afwerking. De weinige tableaux die zij heeft kunnen voltooien, vanwege het werk dat zij eraan besteedde, zijn met zorg opgenomen in de beste collecties van Europa.

Omgerekend zou het doek ongeveer 43 x 33,5 cm zijn geweest.

j. Veiling op 18 oktober 1819 door veilinghuis Roos te Amsterdam

Vermelding in veilingcatalogus³⁸:

- *Maria van Oosterwijk*
- *Op eene marmeren Tafel liggen onderscheide vruchten, achter dezelve een vaas en porseleinen pot*

Verkocht voor fl 3 aan dhr. Gruiter

De omschrijving van dit stuk is opmerkelijk. Het is blijkbaar een fruitstilleven, waarachter een vaas (met bloemen?) en een porseleinen pot.

In het bekend oeuvre van Maria is dit schilderij niet vertegenwoordigd.

k. Veiling op 2 oktober 1820 e.v. in veilinghuis Porre in Gent

Vermelding in veilingcatalogus³⁹:

- *Maria Van Osterwyk*
- *Tête de mort, entourée de fleurs et de fruits, d'une montre d'or et d'un chandelier [14 Tableaux provenant de la célèbre collection de Hagedorn à Dresde, et dont on trouve une description dans l'ouvrage intitulé "Lettre à un Amateur de la Peinture avec des éclaircissemens historiques sur un Cabinet et les Auteurs des Tableaux qui le composent" publié à Dresde en 1755., voir à page 12]*
- *sur toile, 20 sur 21 pouces*

Het schilderij is aan een onbekend gebleven koper verkocht voor 150 frs. Het Vanitasschilderij was volgens de catalogus afkomstig uit de collectie Hagedorn uit Dresden. Vertaling van catalogusomschrijving: Doodshoofd, omgeven door bloemen en fruit, een gouden horloge en een kandelaar (afkomstig uit de beroemde collectie van Hagedorn te Dresden, waarvan men een beschrijving kan vinden in het werk getiteld "Brief aan een amateurschilder met historische toelichtingen op een cabinet en de makers van tableaux die daarvan deel uitmaken", gepubliceerd te Dresden in 1755, zie pagina 12).

Christian Ludwig von Hagedorn (*1713, †1780) was de eerste directeur van Dresdener Kunstakademie.

Omgerekend zou het doek ongeveer 48 x 50,5 cm geweest kunnen zijn.

³⁸ Lot 0130 from Sale Catalog N-333

³⁹ Lot [A]0010 from Sale Catalog B-344

l. Veiling 16 juli 1828 door veilinghuis Edward Foster, Londen

Vermelding in catalogus⁴⁰:

- *Landscape and Figures*
- *Van Osterwich*

Ingebracht door Warner en verkocht voor £0.18.

De omschrijving van het schilderij is opmerkelijk. Voorzover bekend heeft Maria van Oosterwijk nooit een landschap met figuren geschilderd. Op één aan haar toegeschreven maar betwijfeld schilderij (zie verworpen oeuvre) is een parklandschap met figuren geschilderd. Dat is echter een deel van de achtergrond en het is niet waarschijnlijk dat de catalogusschrijver dat als typering van het schilderij zou nemen. Vermoedelijk gaat het hier dus om een verkeerde toewijzing.

m. Veiling op 28 april 1829 door veilinghuis Edward Foster te Londen

Vermelding in veilingcatalogus⁴¹:

- *Maria Van Osterwick*
- *A Vase of Flowers*
- *on panel, 15" x 12"*

Ingebracht door Richard Mortimer en verkocht voor £13.2 aan Bone

Uitgaande van 1 inch = 2,5 cm zal het paneel ongeveer de afmeting van 37,5 x 30 cm.

n. Veiling 25 juni 1830 door veilinghuis Edward Foster, Londen

Vermelding in catalogus⁴²:

- *A pair of Flower Pieces*
- *Oosterwick*

Ingebracht door: Bristol

Verkocht voor: £5.15

Gelet op de omschrijving lijkt het hier te gaan om twee pendanten.

h. Veiling 4 juni 1831 door veilinghuis Harry Phillips, Londen

Vermelding in catalogus⁴³:

- *Flowers in a Vase with Butterflies and Insects; exquisitely finished, and for colour and truth to nature, equal to the choicest productions of Rachel Ruisch*
- *Maria van Oosterwyck*

---

⁴⁰ Lot 0131 uit catalogus Br-12921, Lugt nummer 11812

⁴¹ Lot 0028 uit catalogus Br-13011, Lugt nummer 12028, 12032

⁴² Lot 0096 uit catalogus Br-13236, Lugt nummer 12419

⁴³ Lot 0074 uit catalogus Br-13478, Lugt Nummer 12686, Public Collection Record 12265

Ingebracht door: William Lushington Esq

Verkocht voor: £38.16 aan anonymus

Vertaling van catalogusomschrijving: Bloemen in een vaas met vlinders en insecten; volmaakt afgewerkt zowel qua kleur als natuurlijke weergave, gelijkwaardig aan de meest uitgelezen werken van Rachel Ruysch.

i. Veiling 1833 Verbelen, Brussel

De dictionaire vermeldt een veiling met de aanduiding, Verbelen Bruxelles met als vermelding:

- *Bouquet de fleurs*

Verkocht voor 42 francs.

j. Veiling 1856 Coninck, Gent

De dictionaire vermeldt een veiling met de aanduiding 'Coninck, Gant' met als vermelding:

- *Fleurs dans un vase en ivoire sur une table (60-46)*

Verkocht voor 490 francs.

Dit doek is in 1882 door het Mauritshuis verworven. Het bevond zich toen nog steeds in de verzameling van Coninck de Merken in Gent.

7. Veiling van de collectie Bernard du Bus op 9 en 10 mei 1882

Tijdens deze veiling werd de totale kunstcollectie van burggraaf Bernard Aimé Léonard du Bus de Gisignies verkocht. Gedurende de jaren 1851 tot 1870 had Bernard du Bus had een belangrijke collectie van een honderdtal schilderijen samengebracht die tentoon werd gesteld in de kunstgalerij in de Middaglijnstraat (Rue du Méridien) nr.10, te Sint-Joost-ten-Node (B). Het ging onder meer om schilderijen van zeer beroemde schilders, zoals Rubens, Hals, Teniers, Van Dyck en Jordaens. Tot de collectie behoorden ook diverse stillevens uit de 17e eeuw. Naast een schilderij van Maria van Oosterwijck

- *Bouquet de fleurs*

waren in de collectie stillevens van onder meer Willem van Aelst, Jan Davidsz.de Heem, Melchior d'Hondecoeter, Abraham Mignon en Rachel Ruysch. In 1878 werd een lijvige catalogus in twee delen uitgegeven, waarin van ieder schilderij een afbeelding, een beschrijving door Edouard Fétis en een facsimile van de ondertekening op het doek werden afgedrukt. Ook werd vermeld waar en wanneer Bernard du Bus de werken had aangekocht.

Volgens de dagbladen "Journal de Bruxelles" en "Journal de Gand" verliep de veiling zeer levendig en was de verkoop een waar succes. Het schilderij van Maria bracht een bedrag van 1500 francs. De opbrengst bereikte een totaal bedrag van 536.935 francs, dat ruim boven de verwachtingen lag.

8. Tentoonstelling Dublin

In 1847 en 1856 leende William Jenkins het schilderij 'Fruit and flowers' uit aan Royal Irish Art Union Exhibition in Dublin, resp. Irish Institution, Dublin.

9. Van Vollenhove-collectie Kampen

Tot de Van Vollenhove-collectie, in bezit van mevr. wed. J.C.F. Lemker – Muller te Kampen, behoorde in 1887 een schilderij van Maria van Oosterwijck volgens een mededeling van G.P. Rouffaer, opgenomen in Oud Holland 1887, pag. 300.

Mw. Muller (Johanna Catharina Frederika) was getrouwd met mr. Frans Lemker (Kampen, 21 oktober 1775 - Kampen, 30 januari 1858), burgemeester van Kampen, gedeputeerde van Overijssel en Tweede-Kamerlid voor die provincie. Woonde in Oldebroek op het landgoed Vollenhof.

Het Metropolitan Museum of Art heeft een schilderij van Nicolaas Maes waarvan de afkomst is terug te leiden: mw. Lemker-Muller verkocht het aan Frederik Muller, Kampen, op 7 juli 1908, no. 26

11. Werken, benoemd in naslagwerken van veilingen in de 20^e eeuw, waarvoor de toewijzing aan Maria van Oosterwijck niet kon worden geverifieerd⁴⁴

In naslagwerken van veilingen, gehouden in de 20^e eeuw, staat menig schilderij met het predikaat 'Maria van Oosterwijck'. Vele daarvan zijn vermeld in de voorafgaande delen. Enige daarvan, welke niet nader konden worden bestudeerd omdat de catalogus niet meer kon worden achterhaald en / of waarvan ook geen afbeelding beschikbaar was, zijn hieronder opgenomen. De rangorde is in de volgorde van de datum van de veiling.

a. Veiling 13 november 1968, Sotheby's, Londen

Doek

Afmetingen: 95,3 x 74,3 cm (7080,8 cm²)

Titel: A rich vase of flowers, including pink and white roses, tulips, carnations, iris and convulvus on a table, covered by a green cloth on which rests a couch and others, shells and a chronometer

Gesigneerd

Gedateerd: 1667

Afkomstig uit de collectie van de overleden Mrs. Inns

Opbrengst: 5200,- pond

b. Veiling 11 mei 1971, Paul Brandt NV Amsterdam

Doek

Afmetingen: 60 x 75 cm (4500 cm²)

Titel: Nature morte aux fleurs

Opbrengst: fl. 35.000,-

---

⁴⁴ Bronnen: Mayer en World Collectors Annuary (diverse jaargangen). Alleen die veilingen zijn vermeld, die niet in andere hoofdstukken zijn vermeld bij schilderijen die aan Maria van Oosterwijck zijn toegewezen of waarvan een eerdere toewijzing momenteel wordt verworpen of sterk betwijfeld.

c. Veiling 26 november 1974, Paul Brandt NV Amsterdam

Doek

Afmetingen: 35,5 x 28,5 cm (1011,7 cm²)

Titel: Nature morte aux fleurs

Opbrengst: fl. 19.000,-

d. Veiling 24 mei 1977, Paul Brandt NV Amsterdam

Paneel

Afmetingen: 24,5 x 18 cm (441 cm²)

Titel: Nature morte aux fleurs

Opbrengst: fl. 21.500,-

Gelet op de afmetingen gaat het mogelijk om het schilderij B24: Bloemen met bessen op een stenen plint.

e. 17 november 1978, Galerie Fischer, Zwitserland

Afmetingen: 75 x 63 cm

Titel: Blumenstilleben

Opbrengst: FS 65.000

f. Veiling 15 december 1987, Subastas Brok, Barcelona

Paneel

Afmetingen: 43,4 x 33 cm (1432,2 cm²)

Titel: A rose, a poppy, carnations ...

Opbrengst: 4500 pond (Hfl 18.000,-)

g. Veiling 22 maart 1990, D'Authier de Sisgaw & Y. Charriaud, Hôtel des Ventes Prado-Borde
Marseille

Paneel

Afmetingen 40 x 32,7 cm (1308 cm²)

Titel: A rose, a poppy, carnations ...

Opbrengst: 57.690 US dollar

h. Veiling 1997 Mes. J.F et Ph Boisseau, Th. Pomez, Hôtel des Ventes Troyes-en-Champagne

Doek

Afmetingen: 74 x 55 cm (4070 cm²)

Titel: Vase de fleurs, lot 24